

(המשך מעמוד 34)

גם בתפקידיו אלה (לדברי הטוענים) המי שיד לקדם את הטנק על חשבון החי"ר ותוך דיכוי.

שעונת אלו, בגירסה זו או אחרת, נקלטו לא רע ונפוצו לא מעט, מפני שלא הכחישו את "המחדל", אלא רק שיחררו מאשם את כוחותינו, והטילו אותו על מיהו אחר ומגורר היטב, תוך הגאון מיתונותה הרגילים של כל חציאתה. שהרי אין ספק בכך, כי תפיסת מילחמת-היבשה, כפי שעוצבה על-ידי אסכולת השיריון, ובעיקר בתשפעת טל, היא אשר אכן שררה וקבעה בצה"ל, במיוחד בין אמצע שנות ה-60' ליוס-הכפירות. גם נכון הדבר, שתפיסה זו מימנה את הטנק במרכזה, והעבירה את כתר מלכות שדה-הקרב, בצורה מודעת ומנומקת, מראש החי"ר אל ראשו, אולם, כפי שכבר ביררנו בשתי סקירות קודמות שעניין הטנק ("המלך טנק", "המת הכח"), זוהי התפיסה הנכונה והמתאימה לנו — בתנאי שבוני כי היא רלבנטית וחלה רק במישורים הכלליים של בגין-הכוח ושל החשיבה והתיכנון המיצעיים האופרטיביים, או האיסטרטגיים (ביבשה). לעניין החשיבות המעמד הטנקיים — כלומר, לצרכי ראיית הלחימה הטקטית ואירגון הגופים הלוחמים (היחידות והעוצות), אי אפשר כלל שגורם-עוצמה אחד יחשב, פרמננטית, "עדיף" או "עיקרי", מפני שדברים אלה ניתנים להיקבע רק בכל מיקרה, לגופו ובנסיבותיו.

אילו רק נדעו אנשי החי"ר, היו יכולים למצוא תימוכין מספיקים לטובת החי"ר, חיוניותו לקרב הי טקטי והכרחיות חיזוקו ושיפורו, דווקא בנסיבותיו המפורשות וה-חרמ"ש מעינות שד טעמו.

דוקטרינת טליק

ביעוץ אדה הובעו, אולי בצורה השלמה והבהירה ביותר, בתקשר מעניין ומאלף, כשנה לפני יוס-הכפירות, שעה שהטנקורמאניה השתוללה בשיאה, החליטו אנשי השיריון (טל שימש אז כראש אג"מ) להנחית את "מכת החדש" על החרמ"ש. בבדיקת לחימת הצנחנים ברפיח ראינו, כי אחת הסיבות לכישלונם, גם כלוחמי חי"ר, היתה נעוצה בהערכת אורח-הלחימה שעיצבו הטנקיסטים עבור החרמ"ש. תפיסות-הלחימה ההן, שראו את השגת ההכרעה באמצעות "הלם השיריון", הפריזו קיצונית בחשיבות מהירות התנועה בלחימה (וזה היתה שגיאה, גם כאשר, מפני אימוכנות האוייב ללחימה נגד טנקים, היו תפיסות אלו יישומות ויעילות ביותר, במציאות הקונקרטית של ששת הימים). אבל מה שהיה לגבי הפעלת הטנקים עיוות או הגזמה, היה בגדר אנטיתזה לגבי החרמ"ש, שהוא, כשמה, קודם כל "חיל-רגלים", גם אם "משוריין". הטנקיסטים חשבו עצמם כחיל-המסתער וה"עיקרי", ולמעשה היחיד, כרטרטנר לצרכי לחימה, ראו הטנקיסטים הללו את החרמ"ש כמיטור יותר מאשר כנכס, וחפשו בהת מדה דרכים להקטין את האפשרויות ל"הגור פת" הטנקים, "הפרעותיו" לכן פסקו וקבעו כי אורח הלחימה הרגיל של החרמ"ש יהיה "ברכוב", זאת אומרת, הנגמ"ש יילחם כאילו הוא טנק-זוטא, כאשר הרגלים אינם מיועדים ללחימה ברגל, אלא הופכים "צוות הנגמ"ש" (כמו צוות הטנק) ומתפעלים את נשק-הסיפון ואז נשקם האיש, לעיבוי אש נשק-הסיפון, ולהשלמתה לכל הכיוונים. כך נהפך הגלגל: עצם טעם יציירת הנגמ"ש היה שיפור ותר חבת תכונותיו הטכני-טקטיות שד החי"ר כדי לאפשר לו לפעול כי חיל-רגלים — ובכוחה רגלית — בשדה-הקרב "המשוריין", ועתה הפך הנגמ"ש "ממשרת ומסייע ל" עיקר, והרגלים נעשו טפחים ומש"ניים לו.

תפיסה "ברכוב" זו נגדה, כמובן, את עצם היגיון החרמ"ש, את כל המוסכמות המקובלות וגם את לקחי כל הניסיונות שנצברו באי-אלה מליוני "מילחמה", במילחמה-העולם השנייה ואחריה. אף גורג' פאטון, שאיננו מפורסם כמצביא איטי וזהיר מדי, קבע כי, "חרמ"ש יילחם לעולם רגלית (PISMOUNTED)". אבל מיהם הגויים שילמדונו?

אימון גישת הטנקיסטים — אשר בוויכוח הנוכחי סמוך ליוס-הכפירות יוצגה על-ידי מפקדת גיי"ש — משמעה המעשי היה חיטול החרמ"ש, ולא רק כחיל-מישנה בתוך חש"ן, אלא בכלל, כפונקציה בלוחמת היבשה של צה"ל; וחיטול החרמ"ש פירושו

היעלמות חיל-הרגלים ולוחמת-הרגלים מן החזיתות העיקריות ומן ההתנגשויות הקובעות.

אופייני הדבר ביותר, כי ויכוח זה, שנשע למעשה בעצם קיום חיל-הרגלים כחיל עיקרי במלחמת-היבשה, נמשך בין אנשי שיריון ובתוך כם: באותה תקופה, בראיון שנתן עקב "יום הצנח" (באוגוסט 1972) תיאר "קצין-צנחנים-סיוחי-רדאשי" דאן, תא"ל (כיום, מיל), מנו שקר,

לא אנשי השיריון אשמים בשקיעת החי"ר - אלא אנשי החי"ר עצמם

את ייעוד הצנחנים כ"חיד קטן וי ייחודי", אשר יחידותיו, "יובלו ל" הדום באוייב, בדרך שובכית", וכי שעה שאנשי החי"ר השתובכו כי דברים בטורים, ישבו טנקיסטים ו"התנצחו בניהם רבין עצמם בדבר גורל החי"ר."

מסתבר כי מגן הלוחמה-הרגלית היה לא אחר מאשר עובר החי"ר, ישראל טל, לעניין זה השמיע טל, אמנם בסינון בוטה במיקצת (לפחות בימים ההם לא היה טל רגיל לספל בחולקים עליו בכפפות-מש), סידרת טיעונים עקרוניים, אשר כולם התאימו היטב למקובלות האוניברסליות המוכחות. טל פסל על הסף את תפיסת "הלחימה הרכובה" של החרמ"ש, בנימוק שאמצעי-הלחימה המיועד והמתאים ביותר ללחום "ברכוב" (כלומר, ללחום באמצעות מתן אש תוך תנועה) הוא הטנק — וטנק ממש, לא נגמ"ש, המיועד לנשיאת גייסות ועל כן הינו, בהגדרה, טנק גרוע. אם הנסיבות מחייבות או מאפשרות לחימה רכובה, משמע שיש להפעיל שם טנקים, ואין זה המקום לחרמ"ש.

החרמ"ש, אמר טל — ואישר, לא חידש — נועד לבצע לחימה רגלית, במקום ובזמן שהיא נדרשת; והוא צוייר כנגמ"ש שיוכל לנוע עם הטנקים ולהתערב בקרב כחיל-רגלים, כאשר הי טנקים יוקיעו דגך — או כפי שי יטו (מן הטנקים) את התפקיד הי עיקרי, במצבים ובתנאים המכתיבים התגברות עד האוייב כאמצעי עות לחימה רגלית, כאשר הטנקים כסיוע.

הלחימה-ברכוב, הוסיף טל, ברוח המקור בלות שמקדמת דנא, היא רק תוצר לוואי של המצאת הנגמ"ש, לא יותר. החרמ"ש, איננו שונה מן החי"ר, אלא מכיל "כל מה (שיש) בחיל-רגלים — ועוד יותר מזה".

אשמת ראש החי"ר

מסתבר כי גם עובדות אלו אינן פוריות מכל נשקם את בעלי אסכולת "טל אשם", הם כוונים שכראש-אג"מ וסגן-הרמטכ"ל אלה לטל די באמירות נאות, אלא עליו גם האחריות לאשמת מבחינה מעשית פירוש הדברים, כי טל חטא בכך, שלא עשה למען החי"ר מה שעשה למען הטנקים!

זוהי, כמובן טענה משונה, ש"הרי נושא החי"ר מסור בידי אנשי החי"ר — ואיזה טעם אחר חשוב יותר יש לעצם קיומו של "חיל-הרגלים" ולמשכורתם של הקצ"ר ויש מופקרתו?

הנקודה החשובה האחרונה בהקשר האיש הזה היא, שאין כל ראייה — ועד כמה שידעתי מגעת, גם לא מעדות שמיעה — שטל אמנם הפריע, במשהו נסיגנות צניניים של אנשי החי"ר לפתח את הנוש"ר איש השונים שעליהם היו מבוזים. להיפך, דומני כי אולי מותר אף לומר, שאנשי החי"ר לא ניצלו הזדמנויות שונות אשר נפתחו להם באותה תקופה, ואשר מימושן היה מאפשר להם לחרוג, עוד קודם ליום הכיפורים, מעיין "העווי-פלוס-רימונים". דבר שאיננו מוטל בספק הוא, שבקרב רפיח 67, כל הוא אשר יצא נגדן (ועד את "ההזדמנות הגדולה" הראשונה (ועד עתה, היחידה) להוכיח את יכולתו והתאמתו כחי"ר מודרני — והחמצתה היתה, מרא-

שיתה ועד סופה, כשלון של אנשי החי"ר (הצנחנים) לבדם.

אילו רק לחמו שם כראוי, אינני מאמין שהיה ניתן לעמוד בפני ההוכחה הניצחת שהיו יכולים או להציג, לסמוך עליה כל דרישה שהיו מעלים, לטובת העברת פונקציית החרמ"ש מחש"ן אל החי"ר.

שגיאותיו של טל, לעניין הי חרמ"ש, לא היו במישור העקרוני, של התפיסה או הגדרת הייעוד, הי תפקידים ואופי החרמ"ש, אלא רק במישור הנפרד והנמוך יותר, של היישום המעשי. השגיאה החשובה שעשתה התכטאה כהמשך אימוצו את מושג "חיל-רגלים" השריון כמובנו הגרמני-הגורריאני (כלומר, שהחרמ"ש כולו בו, לא כחיל-רגל ושרדק בתפיסה זו, למרות שכי מיסגרת חש"ן/גיי"ש נמצא הי חרמ"ש במצב קבוע של פשיטת רגל טוטאלית, ללא שכיבו נראה לעין סבור של ריפוי; ולמרות שי הוא עצמו אימץ את החי"ר (הצני חנים), ראה בהם את החרמ"ש המובחר שלו והעריף אותם, בתוך העוצמה המשווית והצרכי הקרב המשווית, עד פני החרמ"ש הי חש"ני.

חציאתה בהאשמת טל, שלא היה "של החי"ר" כמו "של הטנקים", מתבטאת באי-הבחנתו בכך, שהממונים על תחום הפיתוח התורני של חיל-הרגלים ושל לחימתו, פייטרים גדולים ככל שהיו, חסרו

ר שאחרת לא יתכן דיון מציאותי במה שנעשה או נחלל בצה"ל, בו עשויים גם חילוקי-דעות מיקצועיים וענייניים בתכלית להפוך, בתכיפות ובמידה רבות מדי, למאבקים בין גנרל זה על "מקורביו" ובין גנרל אחר, עם "כוחותיו". מסיבה זו — ותכופות רק ביגללה — נמצעים רבים, חשובים וגם טובים, מחויי הערכות לגיטימיות וביקורתיות שבחוס-לב, מן חשבו "משמיצים" ויורעלו יחסיהם עם "המוש" מצים", את המחיר משלמים צה"ל כולו ועם ישראל, במלחמה.

מי אשם?

ביוון שכבר התחלנו במיצוזה, נגמור: אין ראש צורך במשקפת 20x120 כדי להבחין בכך, שמבחינת התורה ויישומה, נמצאים כיום חש"ן — וזאת אומרת, עיקר כרי חות-היבשה — באופן כללי, במקום בו הניחם טל, שנה או שנתיים לפני מלחמת ששת-הימים. אכן, לא כל יורשי תפקיד טל בראשות חש"ן מתאימים בדיוק לקדיו (הי תורני והאינטקטואלי) שלו. עד רקע זה נעדם ונמוג התיריון, "האי שי" הוותיק של אנשי החי"ר ובני לטת, ביתר שאת, האמת היא נעימה, שהם עדיין לא הצליחו לי התנער מתחושת-ההנחיות שדהם כלפי חש"ן ואינם מעזים להיאבק על מקומם הנכון וההכרחי תחת

טור וחל"מים של הצנחנים עולה על סמוע, נובמבר '66

השמש הצבאית, ובתוך כוחות-היבשה של צה"ל.

"מחדל החרמ"ש" של צה"ל עדיין נמשך. התנאי-המוקדם הראשי-הראשון לחיסולו, ולהפיכת חיל-הרגלים של צה"ל לחי"ר מודרני, תוך קידומו לרמת מעמד המרכזי והחיוני של חילות-הרגלים בכל הצבאות, הוא החלפת שוכו החילי של החרמ"ש מ"חש"ן" ל"חי"ר". תוך העברה מקבילה של האחריות והסמכות המיקצועיים ה-מלאים לחרמ"ש ולכל הנושאים הקשורים בו, מן החיל-הראשון אל משנה. אם אנשי חש"ן "הרשויות" בצה"ל אינם מבינים ו, או אינם נכונים לקדם את כוחות-היבשה שלנו מעבר למודל-הטלאים המאלי-תור והארצי-מטיבעו של גודריאן, מלפני דור-חצי, להפוך את חי"ר צה"ל מודרני באמת, הרי מחובתם של אנשי החי"ר ליוס, באורח מדי ונמרץ את "המאבק על החרמ"ש" תוך פיתוח תשתית תורנית ממש לו, כ"צורת" החי"ר הרגילה והעיקרית, בנסיבותינו. העובדה שהדבר כרוך בועזות יסודי של כל מערכת כוחות-היבשה, רק מלמדת כי המאבק לא יהיה קל, אבל אסור שתמנע אותו.

בירחתם מן העיקר הקשה הזה אז תעתי-ההסרק המסוכנים של "האיגוף האנכי" ואל התפקידים השוליים-בתכלית (עבורם), אם כי רבי-הזווה, של "הלוחמה המונית דת", מנציחה את המסורו של צה"ל חיל-רגלים ראוי לשמו ומשי אירה את עיקר נפיה-החימה, בעי מס-לתי-פרורציונלי, על שכם הטנקים — עיוות אשר ביוס-הכפ פורים עדיין הסתדרנו עמו איכשהו, ומוטב שנקבה, כאכסיומה, שדא נובל לחזור על כך להבא.

בבירור את היכולת האינטלקטואלית וגם המיקצועית ההכרחית לתפקידם בראשות החיל, והעובדה שהיו, לפחות בחלקם, מפקדים וגם מנהיגים קרביים טובים ומגוררים היתה הסרת רלבנטיות לעניין.

מתאים להעלות "האשמות" נגד טל ושמא אמנם איתר טל את הי קדיבר של ראשו המיקצועיים של החי"ר, אבל נמנע מהסקת מסקנות — כלומר, מהכרעה שמפקד זה או אחר, גם אם יכוד לנצח את המצ"ר, גם כשאחת מיריו קשורה מאחורי גבו, הרי ככל הננוע לזירת ההתאמת דדות של תיאוריות, עקרונות וכלי דים, הוא מישקד תתי-זכוב.

בהקשר זה, כי בתקופה ההיא תפיסותיו הן שלמעשה שלטו בכיפה — ולא רק עקרונית, אלא גם במישור היישום, כאורחי-לחימה וכטכניקות-לחימה (לא כך תמיד בתפיסות ובמעשים המיצעיים, של מתן פיתרונות לבציות טקטיות ואופרטיביות וראת תפיסת "קו בר-לב", שטל התנגד לה). בנסיבות אלו, שבהן שימש אורחים ותומכים תורתי (לכוחות-יבשה ולוחמת-היבשה), יש בהחלט מקום לטעון נגד טל, שלא התירע — לפחות בהיותו ראש-אג"מ וסגן-הרמטכ"ל — על האימפוטנציה התורנית של אנשי החי"ר ועל כך שאינם מתפקדים כהלכה בתחום החילי ואינם מסוגלים להיות בר-פולגותא של ממש לחש"ן, שהוא החיל-ה"יריב" הטבעי, תוך הצגת האספקט החי"רי באופן הראוי והצעת אלטרנטיבות חייליות משלהם, כשהדבר התבקש.

אלא שאינני בטוח לגמרי כי דווקא ל כך מתכוונים אותם אנשי חי"ר, הטוענים "טל אשם".

ר איתי לגלוש לתחום האישים. מפני